

نقش نماز در کاهش آسیب های اجتماعی دوران دانشجویی

محمد امیر محمدی^۱، الهام محمدی^۲

۱- کارشناسی ارشد علوم سیاسی از دانشگاه علامه طباطبائی تهران

۲- کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی

Amirmuhammadi@gmail.com

چکیده

اندیشمندان در حوزه های دین روانی بر این باورند که دین بصورت عام و نماز بصورت خاص مهمترین عامل رساندن انسان به سعادت حقیقی و دوری از گناهان است. یافته های علمی و تحقیقاتی روان پژوهان نشان می دهد که انسان های دین دار و برخورد از اعتقادات مذهبی و نماز خوان از سلامت روانی بیشتری برخوردارند . در این تحقیقات همچنین نشان داده که نماز به آرامش درونی فرد منجر می شود و نقش بازدارندگی اصلی را برعهده دارد. دانشگاه محیط اصلی علمی است و تاثیر اصلی در پرورش شخصیت علمی فرد دارد اما توجه به نماز در بین دانشجویان در کنار رشد علمی به رشد معنوی و شخصیت آنان منجر می شود. در تحقیق پیش رو سعی شده تا با استفاده از روش توصیفی و با بهره گیری از منابع کتابخانه ای به نقش نماز در رشد شخصیت معنوی دانشجویان بپردازد. همچنین از نظرات اندیشمندان غربی مانند دورکهمیم، کانت برای اثبات موضوع استفاده شده است. واژگان کلیدی: نماز ، آسیب اجتماعی، دانشگاه.

مقدمه

مساله آسیب ها به این دلیل در جامعه بشری مورد توجه متفکران بوده که همزمان با گسترش انقلاب صنعتی و وسعت دامنه نیازمندیها، محرومیت های ناشی از برآورده نشدن خواسته ها و نیازهای زندگی موجب گسترش شدید دامنه دار فساد، عصیان، تبهکاری، سرگردانی، دزدی، انحرافات جنسی و دیگر آسیب ها شده است. آسیب اجتماعی عبارت است از هر نوع رفتاری که با ارزشهای شناخته شده جامعه در تعارض باشد و باعث اختلال در کارکرد فرد، خانواده یا جامعه شود. (ستوده و دیگران، ۱۳۸۶، ۵۲).

آسیب اجتماعی به شاخه های گوناگونی تقسیم می شود از جمله: آسیب های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی (ستوده، ۱۳۸۳، ۲۰).

یکی از علت های ایجاد این آسیب ها دور شدن جامعه بشری از معنویات و شبکه سنتی همبستگی و انسجام در دین بوده است. همچنین در پی به وجود آمدن این گروه از آسیب ها، انسان برای حل این مشکلات به آرامش و سلامت روانی نیاز دارد زیرا در سایه آرامش می تواند به رشد و کمال، اهداف عالی و سجایای اخلاقی برسد. اغلب افراد در دنیای امروز از نامانی های روانی، اضطراب و افسردگی رنج می برند و اگر انسان در پی درمان واقعی خویش است بایستی به درمان های واقعی بپردازد. بسیاری از پژوهش ها نشان می دهد بسیاری از ریشه های آسیب اجتماعی در ضعیف بودن ارتباط انسان با خدا، دوری از فرایض دینی و اقامه نکردن نماز است. امروز بسیاری از روانشناسان دریافته اند که دعا، نماز و ایمان قوی افسردگی و اضطراب را رفع می کند و منجر به احساس طراوت و نشاط در همه وجود انسان می شود. (غلامعلی و دیگران، ۱۳۸۶، ۱۳).

طرح مساله

در جامعه اسلامی وجود دانشگاه اسلامی مستلزم رعایت ارزش های دینی در راس آنها، نماز در بین دانشجویان است. دانشگاه به عنوان مهمترین رکن توسعه ی فرهنگی اجتماعی است که برای بوجود آوردن انسان های سالم از نظر روانی و جسمانی بایستی تاکید زیادی بر ترویج ارزش های دینی، گسترش امور فرهنگی و بالا بردن ایمان مذهبی دانشجویان داشته باشد.

یکی از نیاز های فطری انسان نیاز به عبادت و پرستش است. در دین اسلام اگر نماز با آداب و شرایطش به جا آورده شود انسان را نه تنها به آرامش کامل می رساند که او را به تدریج از سطوح پایین تحولی بالا برده و به سطح متعالی می رساند. (ذوالفقاری و دیگران، ۷۷، ۱۳۹۰-۶۳)

نماز نماد بندگی و نشان و دارای پیشینه به تاریخ آدمی است. هر ملتی برای رهایی از تعلقات دنیوی و برای کسب آرامش به نوعی از عبادت و نماز متوسل می شود. (فتحی و دیگران، ۱۳۸۹، ۲۰)

برترین جلوه طاعت و پرستش و نخستین شان ایمان و کمال نماز است. این تنها بدان معنا نیست که بهترین عمل نماز است که نماز زادگاه همه اعمال خوب و پسندیده نیز است. نماز بهترین کار است چون همه کارهای خوب از آن شروع می شود. (سنگری، ۱۳۷۷، ۱۴۳)

اهمیت نماز

درباره نماز وارد شده است: "ان قبلت قبل ما سواها و ان ردت رد ما سواها"، (وسائل، ج ۳، ص ۲۲، ح ۱) (یعنی شرط قبولی و پذیرش سایر اعمال انسان قبولی نماز است). به این معنی که اگر انسان کارهای خیری انجام بدهد و نماز نخواند و یا نماز بخواند اما نماز نادرست و غیر مقبولی که رد بشود، سایر کارهای خیر او هم رد می شود. شرط قبولی سایر کارهای خیر انسان قبول شدن نماز اوست. در حدیث دیگر است که، "الصلوة قربان کل تقیی" (نهج البلاغه، حکمت ۱۳۱، صفحه ۱۱۵۲)، نماز مایه تقرب هر انسان پرهیز کار است. باز در حدیث دیگر است که شیطان همیشه از

مؤمن ناراحت و گریزان است، مادامی که مراقب و محافظ نمازش هست و امثال اینها که ما در اخبار و احادیث زیاد داریم و حتی در قرآن مجید می توان این مطلب را را استنباط کرد. نماز، جزء برنامه انبیاء بوده است. حضرت عیسی (ع) در گهواره می گوید: خداوند مرا تا زنده هستم به نماز و زکات سفارش کرده است» : «وَأوصنی بالصلوة والزکوة ما دمت حیا) «مریم/آیه ۳۱» امام حسین (ع)، حتی ظهر روز عاشورا در میدان مبارزه و در برابر تیرهای دشمن هم نماز را رها نکرد».

فریضه نماز امری نیست که فقط بنده را به خالق و پروردگارش نزدیک سازد و حلقه اتصال بین عبد و معبود را شدت بخشد و عشق به خدا را در قلب و باطن او زنده سازد بلکه این یکی از آثار و نتایج مطلوبی است که در زندگی نمازگزار ظاهر می شود. اثر دیگری که نماز در حیات مسلمان ایجاد می کند این است که در عین قرب الهی او را با جامعه انسانی پیوند داده و نسبت به سایر انسانها بلکه تمام هموعانش ولو غیرمسلمان یک فرد مسئول بار می آورد. این است روح نماز و تعبد به خدا که هرگز نمی گذارد فرد در مقابل خلق خدا بی تفاوت باقی بماند. و احساس مسئولیت اجتماعی نداشته باشد.

در نماز دو اثر عمده نهفته است یکی اثر فردی که موجب نزدیکی او با خدایش می گردد و دیگر اثر اجتماعی است که او را در جامعه فرد مسئول بار می آورد. یعنی نمی شود کسی اهل نماز و عبادت باشد و در عین حال نسبت به جامعه بشری و هموعان خویش هیچ وظیفه ای را احساس نکند.

دورکهمیم نیز معتقد است: "مومنی که با خدا راز و نیاز می کند نه تنها انسانی است که با حقایق جدیدی دست می یابد بلکه انسانی است که خود را قدرتمند احساس می کند. او در درون خود نیروی بیشتری احساس می کند و توانایی بیشتری در غلبه بر سختی ها و مشکلات دارد. به نظر او عملکرد تسکینی دین به ویژه در ایام ناامیدی دارای اهمیت بسیار است. به همین خاطر در بین افراد دیندار کمتر جرم و جنایت، خودکشی، پرخاشگری، حسادت و ... مشاهده می شود. (خزایی، ۱۳۸۰، ۱۲۸)

با توجه به تاثیر جهانی شدن بر هویت جمعی و بروز آثار تهاجم فرهنگی و شکل گیری بحران های رفتاری و انحراف از معیارهای اصیل جامعه، لزوم بازگشت به خویشتن و حفظ و تقویت هویت ملی را در قالب ترمیم فرهنگ جامعه ایجاب می کند. در این میان توجه به نقش نماز و ارتباط با مبدا هستی و توجه به حقیقت حیات و زندگی حقیقی در سازندگی افراد جامعه و ایجاد تعاملات اجتماعی و گسترش روابط عاطفی و احساس مسئولیت در برابر دیگران و افزایش مشارکت اجتماعی، ایجاد وجدان اخلاقی و در انتها بهبود فرهنگ جامعه و در نهایت هماهنگی بیشتر و متناسب عناصر فرهنگی و عرصه ای مختلف اجتماعی بسیار موثر خواهد بود (فتحی و دیگران، ۱۳۸۹، ۲۱)

در کاهش آسیب های اجتماعی تنها یک علت دخیل نیست و علل مختلفی در کاهش آسیب ها نقش دارد. با این همه برای کسانی که درباره پدیده آسیب اجتماعی مطالعه می کنند و این سوال پیش می آید که از میان علل پرشمار عامل موثر در کاهش آسیب های اجتماعی کدام است؟

در پژوهش حاضر با هدف شناسایی تاثیر نماز در کاهش آسیب های اجتماعی نگاشته شده است و در صدد پاسخ به این سوال است که چگونه نماز باعث رشد معنوی و شخصیت دینی دانشجویان می شود؟

روش تحقیق

روش گردآوری اطلاعات در این مقاله کتابخانه ای و اسنادی است واز کتب و مقالات چاپ شده به خصوص کتاب های تفسیر، ترجمه کتاب نهج البلاغه و بسیاری از کتاب های مرجع و دایره المعارف دینی بهره گرفته شده است. همچنین از نظرات اندیشمندان بزرگ و جامعه شناس درباره تاثیر نماز و دین مورد استفاده قرار گرفته است.

پیشینه تحقیق

تحقیق منطبق با موضوع تاکنون صورت نگرفته است اما برخی مطالعات و پژوهش‌ها به موضوع نزدیک هستند. اکبر آقایی چاووشی و همکاران (۱۳۷۸) در مطالعه‌ای با عنوان " بررسی رابطه نماز با جهت‌گیری مذهبی و سلامت روان " در صدد پاسخگویی به این پرسش هست که نوع جهت‌گیری مذهبی در کارکنان دانشگاه و در افراد خارج از دانشگاه چگونه است؟ هدف از این تحقیق تعیین رابطه بین اهمیت دادن به نماز با جهت‌گیری مذهبی و سلامت روان در کارکنان دانشگاه و افراد غیرشاغل انجام شده است. روش بکارگیری در این پژوهش از نوع مطالعات توصیفی و همبستگی است جامعه آماری این تحقیق ۳۰۰ نفر بوده است و در نهایت نتیجه‌گیری می‌کند که مسولان فرهنگی باید بیشتر به نقش نماز توجه کنند.

مریم علیجانی (۱۳۸۵) در مطالعه‌ای تحت عنوان " رابطه هویت دینی و سلامت روان دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی " در صدد پاسخگویی به این سوال است که آیا بین هویت دینی و سلامت روان دانشجویان رابطه وجود دارد؟ هدف از پژوهش حاضر، بررسی نوع هویت دینی و ارتباط آن با سلامت روان جوانان است. در این پژوهش روش تحقیق همبستگی است. جامعه آماری ۵۰۰ نفر است و نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که افراد دارای هویت دینی موفق از تعاملات و کنش اجتماعی موفق برخوردار و سطح اضطراب و افسردگی آنان پایین بود.

جمید نوروزی و همکاران (۱۳۸۹) در مطالعه‌ای تحت عنوان " بررسی رابطه جهت‌گیری مذهبی التزام به اعتقادات اسلامی با سلامت روان دانشجویان " در صدد پاسخگویی به این پرسش هستند که التزام عملی به اعتقادات اسلامی با سلامت روان چه رابطه‌ای دارد؟ روش به کار رفته در این مقاله از نوع کمی و همبستگی است. جامعه آماری دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز و گروه نمونه ۲۴۰ نفر از دانشجویان بودند یافته‌ها نشان می‌دهد که بین التزام عملی به اعتقادات اسلامی با سلامت روان رابطه منفی و معناداری وجود دارد.

سید رضا موسوی و دیگران (۱۳۹۰) در مطالعه‌ای تحت عنوان " رابطه بن انجام فریضه نماز و سلامت عمومی دانشجویان دانشگاه های شهر کرمان " بررسی کرده است. جامعه آماری ۲۹۰ دانشجو است. نتایج این مقاله نشان می‌دهد دانشجویانی که در انجام فریضه نماز سستی کرده یا اصلا آن را به جا نمی‌آورند افسردگی بالاتری دارند.

چارچوب نظری

نقش دین به منزله‌ی نظام فرهنگی در جامعه است دین برای بسیاری از افراد که در جامعه زندگی می‌کنند مهم است. عقاید و ارزش‌های دینی بر عمل فردی و اجتماعی آنها و فهم و تفسیرشان از رفتار دیگران تاثیر دارد (شجاعی زند، ۱۳۸۷، ۱۴۷).

۱- نماز و قرآن

در آیات " ان الصلاه تنهى عن الفحشاء والمنکر " (عنکبوت/۴۵) و " ان الذین اتقوا اذا مسهم طائف من الشیطان تذکروا فاذا هم مبصرون " (اعراف/ ۲۰۱) بر این تاکید شده که نماز آدمی را از ارتکاب ناپسندها باز می‌دارد و چون به پرهیزکاران وسوسه‌ای برسد خدا را یاد و بصیرت می‌یابند. بازدارنده بودن نماز فقط انسان را از گناه مصونیت نمی‌بخشد بلکه سبب توجه به مقام الهی می‌گردد.

نماز علاوه بر بازدارنده از فحشا و منکرات موجب رستگاری و کارخانه انسان‌سازی نیز است. خداوند متعال در قرآن کریم می‌فرماید: تنها نماز گزاران بخشی از اموالشان را انفاق می‌کنند (معراف/۲۱)

۲- نماز عبادت برتر

نماز را به عنوان عبادت برتر نام می‌برند. خداوند کریم می‌فرماید: " هر گاه بندگان من از تو درباره من بپرسند، بگو من نزدیکم و دعای دعا کننده را اجابت می‌کنم. پس آنان باید فرمان مرا گردن نهند و به من ایمان آورند. باشد که راه یابند. قرآن کریم بارها از دعا سخن گفته و مردم را به دعا کردن تشویق کرده و از این رو وعده پاسخگویی و اجابت را نیز داده است. دعا به معنای خواندن و یاری جستن از قدرت بیکران اوست.

به هنگام دعا نوعی رابطه عاطفی بین انسان و خدا برقرار می‌شود. به گونه‌ای که انسان می‌تواند دردهای ناگفته‌اش را با او در میان گذارد. در برخی از پژوهش‌ها آشکار شده که یکی از رفتارهای مذهبی که با سلامت و تندرستی ارتباط دارد دعاست و حتی یکی از علل طول عمر ذکر شده است بی‌شک نماز به عنوان عبادت برتر یاد شده است که همواره تعقیبات و اذکار آن با دعا و زیارت همراه است.

۳- نظریه شهید مطهری

شهید مطهری می‌گوید "اسلام دینی است که بیش از هر چیزی به مسایل اجتماعی اهمیت می‌دهد." به نظر مطهری "کسی که مسلمان است هم باید یک رابطه ی دایم و ثابت میان او و خدای خودش برقرار باشد و هم باید یک رابطه ای ثابت و دایم میان او و جامعه ی خودش برقرار باشد. بدون مناجات با حق، بدون نماز نمی‌شود یک جامعه ی اسلامی ساخت. حتی خود انسان سالم نمی‌ماند و همچنین بدون یک اجتماع صالح و بدون یک محیط سالم نمی‌تواند عابد خوبی بود. (واعظی نژاد، ۱۳۷۴؛ ۱۳۴-۱۳۷)

شهید مطهری نظریه «اجتماع جوانب فردی و جمعی» اعمال دینی را ارائه می‌کند. در این رابطه ضمن تاکید بر جنبه عبادی اعمال از ربط دادن آنها به امور دیگران زندگی نیز غافل نیست و مقدسین از اعمال دین تنها جنبه عبادی را مدنظر نداشته بلکه باید به نسبت آنها با امور دیگر نیز توجه کافی داشت. «مثلاً نماز جنبه اخروی خالصش این است که انسان به یاد خدا باشد، خوف خدا را داشته باشد. برای حضور قلب و توجه به خدا که این همه آداب از قبیل وضو گرفتن، شستشو کردن و... ضرورتی ندارد. شستشو برای نزد خدا رفتن چه تاثیری دارد؟ از نظر خدا هیچ تاثیری ندارد اما از سوی دیگر بر مومنین نظافت را تکلیف می‌کند.» (گفتارهای معنوی، ۸۸) در محل غصبی نماز خواندن هم تاثیری در حضور در پیشگاه حق ندارد اما خداوند می‌خواهد به مومنین رعایت حقوق دیگران را تعلیم دهد یعنی می‌خواهد بگوید که از نظر اسلام پرستشی که در آن حقوق دیگران رعایت نمی‌شود مورد پذیرش نیست و یا مثلاً رو به قبله ایستادن رابطه عبادت با مساله اجتماعی وحدت را در اذهان تداعی می‌کند و الا خدا که جایگاه خاصی ندارد «فاینما تولو فثم وجه الله» (بقره، ۱۱۵).

روانشناسان غربی در پرتو پژوهش‌های خود به این نتیجه رسیده‌اند که عبادت، سیرایمنی در برابر بیماری‌های اجتماعی است. افزون بر این بررسی‌های نشان می‌دهد که اعتقادات مذهبی به برطرف کردن مشکلات کمک شایانی می‌کند.

۴- نظریه امیل دورکیم

امیل دورکیم را یکی از بنیان‌گذاران جامعه‌شناسی دین می‌شناسند. جریان دورکیمی در جامعه‌شناسی دین، منتسب به جامعه‌شناسی دین و جامعه است که به مطالعه ی جایگاه دین در ساخت و حفظ انسجام اجتماعی می‌پردازد. تلاش دورکیم در کشف و شناسایی جوهر دین در چارچوب همان رهیافتی قرار دارد که اصالت را به جامعه می‌دهد و تمامی پدیده‌های اجتماعی بر اساس آن تبیین می‌شود. (شجاعی زند، ۱۳۸۰؛ ۱۵۱-۱۶۹)

در روزگار دورکیم فکر جامعه‌شناسان به خصوص متوجه دو امر اجتماعی بود: تعلیم و تربیت و دین.

به نظر دورکیم دین تجسم دیگر از جامعه است و علت نابسامانی و ناهنجاری‌ها در جامعه گسست از دین و ضعیف شدن باورهای دینی است. (جلالی مقدم، ۱۳۷۹؛ ۹۳) جامعه گروهی از افراد که آن را تشکیل می‌دهند و مکانی در آن جا می‌مانند نیست. جامعه قبل از هر چیزی مجموعه‌ای از اندیشه و احساسات است که پیوسته با دین است. (همان، ۹۹)

دورکیم بر این واقعیت تاکید می‌کند که در ادیان فقط موضوع عقیده و ایمان در بین نیست. همه ادیان دربردارنده فعالیت‌های آیینی و مناسکی هستند که طی آن گروه مومنان با یکدیگر راملاقات می‌کنند. در شعایر و مراسم جمعی، حسن انسجام و همسنگی گروهی تحکیم و تقویت می‌شود. شعایر و مراسم دینی افراد را از نگرانی‌ها و دغدغه‌های زندگی اجتماعی نامقدس دنیوی دور می‌کند و آنها را وارد سپهر متعالی تری می‌کند که در آن احساس می‌کنند بانبروهای برتری در تماس‌اند. این نیروهای برتری در واقع تجلی قدرت و نفوذ جمع بر فرد است. از نظر دورکیم شعایر

و مراسم دینی در متحد ساختن اعضای گروه نقش حیاتی دارد. استدلال دورکیم این است که شعایر و مراسم دینی در مواقعی که مردم مجبورند با تحولات بزرگ زندگی خویش کنار بیایند همبستگی گروهی را از نو تحکیم و تثبیت می کند. حتی جوامع مدرن نیز برای حفظ انسجام و اتحاد خود نیازمند مناسکی هستند که ارزش های آنها را از نو تثبیت کند. (گیدنر، ۱۳۸۶، ۷۷۷)

۵- نظریه کنت

نظرات کنت درباره ی دین بر اهمیت و ضرورت دین در حیات اجتماعی است. (شجاعی زند، ۱۳۸۰، ۱۶۵) کنت همچنین بر کارکرد انسجام بخش دین تاکید می کند که می تواند وفاق و اشتراک اخلاقی در جامعه پدید آورد (ثلاثی، ۱۳۷۰، ۵۱).

کنت معتقد است که حتی در دوره ی اثباتی، بنیاد نظم اجتماعی از دین است. و در چنین جامعه ای اقتدار نفوذ معنوی وظیفه دارد تا نظم اجتماعی را حفظ کرده و آحاد جامعه را متحد ساخته و قدرت مادی را تقدیس کند. (شجاعی زند، ۱۳۸۰، ۱۶۶).

۶- نظریه یاحیم واخ

واخ از دانشمندان ممتاز در علم دین امروز است. واخ معتقد است: دین شامل جنبه هایفکری، رفتاری و اجتماعی است. وی در تلاش است تا بگوید چگونه ارزش های دینی نهادهایی را که بیانگر آنها هستند شکل می دهند. به نظر او بیان دینی می تواند چند صورت ب خود بگیرد که یکی از آنها بیان اجتماعی است که در پیوند مومنان با یکدیگر و دین جمعی و گروهی جلوه گر می شود (جلالی، ۱۳۷۹، ۱۹۵).

۷- نظریه ویلیامز

ویلیامز با اشاره به جامعه ایران می گوید: ایران جامعه ی دینی است؛ دین همچون یک سرمایه نقشی تاثیر گذار بر کنش و انتخاب سبک زندگی و نحوه یمصرف فرهنگی و مادی افراد دارد. اما باید توجه داشت قرار گرفتن در معرض مدرنیته و شاخص های آن از جمله عقلانیت، فردگرایی، مصرف گرایی و ... همواره تغییراتی را در تمام زمینه های اقتصادی، اجتماعی و همچنین در فرهنگ و نگرش های دینی به دنبال خواهد داشت" (ویلیامز، ۱۳۸۶، ۲۰)

تعریف مفاهیم

دین: باورها، ارزش ها، مناسک و رفتارهایی که ریشه در وحی الهی و فطرت انسانی دارد و در عرصه های مختلف زندگی بشر متجلی می گردد. اسلام تنها دین خداوند است "ان الذین عندالله الاسلام" (آل عمران/۱۹) (ابوالقاسمی، ۱۳۸۴، ۲۲).

نماز: در لغت فارسی به معنای تعظیم، نیایش، سرفرود آوردن و سجده کردن است. (توسیرکانی، ۱۳۶۲، ۴۴۲) و ... آمده است که به تدریج به معنای عبادت و پرستش خداوند متعال یا همان عبادت ویژه مسلمانان اطلاق شده است (مصطفوی، ۱۳۶۰، ۳۱۹)

آسیب اجتماعی: به هر نوع عمل فردی و جمعی اطلاق می شود که در چارچوب اصول اخلاقی و قواعد عام جمعی رسمی و غیر رسمی جامعه ای محل فعالیت کنشگران قرار نمی گیرد و در نتیجه با منع قانونی و قبح اخلاقی و اجتماعی روبرو می گردد. هر گاه در یک نظام اجتماعی رفتاری بطور مشخص با هنجارهای اجتماعی تعارض پیدا کند که موجب کاهش یا از دست دادن کاری مثبت کارهای فردی و جمعی شود با آسیب اجتماعی روبرو هستیم. (عبداللهی، ۱۳۸۳، ۱۵)

نتیجه گیری

اولین چیزی که پس از پذیرش دین اسلام واجب می شود نماز است و تنها چیزی که معیار اعمال دیگر است نماز است هر چند در نظریات مختلف بر اهمیت دین بر سلامت روان تاکید شده است اما این تاکید به علت گستردگی مفاهیم

دینی کلی است به همی علت نیازمند است تا بصورت خاص به مهمترین مفهوم و مناسک دین اسلام یعنی نماز پرداخته شود.

قران کریم بارها مسلمانان را به نماز فراخوانده و می فرماید: و نماز را بر پا دارید که نماز از کار زشت و ناپسند باز می دارد و آن مایه ذکر و دوری از گناهان می داند. در واقع انسان می تواند از نماز یاری بجوید نماز نوعی دعای سامان یافته است که مسلمانان موظف اند روزی پنج بار آن را انجام دهند.

در دین مبین اسلام نماز- عبادت برتر- عامل موثری است در نجات انسان از غوطه ور شدن در آلودگی ها و منشا مهمی است برای خودسازی فرد و جامعه. نمازی با آگاهی، عشق، خضوع و اخلاص به جای آورده شود، موجب طهارت روح و قرب الهی می شود. قران درباره تاثیر نماز می فرماید: "به راستی که انسان سخت آزمند و بی تاب خلق شده است، چون صدمه ای به او رسد، بخل ورزد، غیر از نماز گزاران، همان کسانی که بر نمازشان پایداری می کند" همانطور که در تحقیق بیان شد دین و نماز دارای آثار اجتماعی است که پا را فراتر از اعمال فردی عبادی می گذارد و دانشگاه که مهمترین محور توسعه علمی اجتماعی فرهنگی است توجه به نماز در رشد شخصیت معنوی و تربیت معنوی دانشجویان کمک زیادی در کاهش و حل آسیب های اجتماعی موجود در جامعه می کند.

منابع

- ابوالقاسمی، محمد جواد (۱۳۸۴) ۰ به سوی توسعه فرهنگی دینی در جامعه ایران. تهران: نشر عرش پژوه اسلام و بهداشت روان (۱۳۸۲)، (مجموعه مقالات). قم: دفتر نشر معارف
- افروز، غلامعلی؛ خانبانی، مهدی؛ چیتی، پریسا (۱۳۸۶). ورود به گنجینه بزرگ و نشاط و سلامت. ایران. ش ۳۷۸، صص ۰
- توسیرکانی، محمد تقی (۱۳۶۲). درآمدی بر جامعه شناسی دین (چاپ اول). تهران: نشر مرکز
- خزایی، علیرضا (۱۳۷۰). نقش معلمان در توسعه باورهای دینی و رشد اخلاق جامعه، مجموعه مقالات برگزیده همایش معلم، فرهنگ و توسعه. صص ۱۳۸-۱۲۸
- ذوالفقاری، علیرضا؛ خلیجی، حسن رضا (۱۳۹۰). بررسی عوامل موثر بر میزان حضور دانشجویان دین و ارتباطات. تهران: نشر قومس
- ستوده، هدایت الله (۱۳۸۳). آسیب شناسی اجتماعی (چاپ دوم) تهران: انتشارات آوای نور.
- ستوده، هدایت الله؛ بهاری، س (۱۳۸۶). آسیب شناسی خانواده. تهران: انتشارات ندای آریا
- سنگری، محمدرضا (۱۳۷۷) عوامل گرایش جوانان به نماز. مقالات برگزیده هشتمین اجلاس نماز - شجاعی زند، علی رضا (۱۳۸۰). دین، جامعه، عرفی شدن. تهران: نشر مرکز
- عبدالهیی، محمد (۱۳۸۳). آسیب های اجتماعی و روند تحول آن در ایران (جلد ۱). مجموعه مقالات دومین همایش ملی آسیب های اجتماعی در ایران
- فتحی، امین؛ نوری زاده، عزت (۱۳۸۹). بررسی جایگاه نماز و نیایش در مهندسی فرهنگی. ماهنامه مهندسی فرهنگی. شماره ۵۰ و ۴۹. صص ۳۵-۲۰
- قاسمی گل افشانی، محمدرضا (۱۳۸۲). آسیب اجتماعی. ش. ۲.
- کوزر، لوئیس (۱۳۷۰). زندگی و اندیشه بزرگان جامعه شناسی. ترجمه محسن ثلاثی. تهران: نشر نی
- گیدنز، آنتونی (۱۳۷۷). جامعه شناسی. مترجم حسن چاوشیان. تهران: نشر نی
- مصطفی، حسن (۱۳۶۰). التحقیق فی کلمات القرآن الکریم. تهران: نشر کتاب
- واعظی نژاد، حسین (۱۳۷۴). طهارت روح. قم: نشر مهر.